

Milliyet, 9 Eylül 2011, Fikret Bika

İnönü'nün Uyarıları ve TÜBA

Erdal İnönü, önemli bir siyasi aktör olmasının yanı sıra kendi alanında dünyanın en önde gelen bilim adamlarından biri olma özelliği de taşıyordu.

İnönü, Türkiye'nin bilim alanındaki 300 yıllık geri kalmışlığını ve bu farkın bir türlü kapatılmayışını, bilgi üretilmemesine bağlıyordu. İnönü, Türkiye'nin çağı yakalamasının ve gelişmiş ülkelere yetişerek, önlerine geçmesinin tek yolunun bilgi üretmek olduğunu vurguluyor, bilgiyi üretecek olan bilim adamlarına sahip çıkılmasını istiyordu.

İnönü, bilgi üretilmesi konusunda, sahip çıkılmasından daha da önemli olan unsurun, bilim adamlarının mutlaka bağımsızlığının sağlanması olduğunu söylüyordu. İnönü'ye göre, bilgi üretbilmesi için bilim adamının mutlaka bağımsız olması gerekiyordu.

Hükümet, 27 Ağustos'ta Resmi Gazete'de yayımlanan bir KHK kapsamına TÜBA'yı da alarak, yurtdışındaki önemli bilim adamlarının bile tepkisini çeken bir düzenlemeye imza attı.

TÜBA ile ilgili değişiklikleri değerlendirmeden önce, bu değişikliklerin yapılma biçimini eleştirmek gerekiyor.

Olağan şartlarda, olağanüstü dönemlerde düzenleme yapmak üzere kullanılan KHK'lara, Türkiye'de özellikle koalisyon hükümetleri döneminde sıkça başvuruldu. Meclis'ten düzenlemeleri tartışmalı biçimde geçirebilen ya da bunu yapacak çoğunluğa zaman zaman ulaşamayan koalisyon hükümetleri, tasarıları TBMM'ye sevk etmek yerine, TBMM'den çıkarttıkları KHK çıkarma yetkisi ile ülkeyi yönetmeye çalıştı. Ancak bu dönemlerde çıkan KHK'ların önemli bir bölümü, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi.

Ak Parti de 12 Haziran genel seçiminden hemen önce TBMM'den bakanlıkların yapısını değiştirmek üzere KHK çıkarma yetkisi aldı. Ne var ki bu yetki, sadece bakanlıkların organizasyonu için değil, birçok farklı kurum ve kuruluşla ilgili düzenleme yapmak için kullanıldı.

Hem 12 Haziran öncesi hem de sonrası, TBMM'de kanun çıkarmak için yeterli çoğunluktan çok daha fazla milletvekiline sahip bulunan Ak Parti'nin, TBMM yerine KHK'ları tercih etmesi doğru değildir. Hükümetin, büyük önem taşıyan kurumlarla ilgili değişiklikleri, mutlaka özgür tar-

tışma ortamı bulunan TBMM'de yapması gerekir.

TÜBA'nın yapısı da maalesef, bu şekilde bir KHK ile değiştirildi. TÜBA'nın yapısının değiştirildiği kararname ise, "Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" başlığını taşıyordu.

Yapılan değişiklik, daha önce TÜBA Genel Kurulu tarafından seçilen ve Başbakan'ın onayı ile atanan TÜBA Başkanı'nın bundan sonra TÜBA asli üyeleri arasından müşterek kararlar seçilmesini, üye yapısı ve sayısının değiştirilmesini, TÜBA'da idari görevlerde bulunmak için şart olan şeref üyeliği yaşının 70'ten 67'ye çekilmesini, şeref üyelerinin üye seçimlerinde oy verme haklarının kaldırılmasını düzenliyor. En önemlisi, düzenlemeyle üye sayısı 150'den 300'e çıkacak olan TÜBA'da üyelerden üçte birini Bakanlar Kurulu, üçte birini YÖK, üçte birini ise TÜBA asil üyeleri seçecek.

Yeni akademi

TÜBA üyelerinin, KHK ile ilgili bir değişiklik yapılmadığı takdirde toplu olarak istifa ederek yeni bir akademi kurma kararı aldıkları da basına yansdı. TÜBA, kararname ile getirilen yapının siyasete bağımlı olduğunu ve dünyadaki bilim akademilerinde bunun örneğinin olmadığını, Türkiye'nin dünya bilim çevrelerinden dışlanacağını savunuyor.

Saygın bilim dergilerinden Nature bile düzenlemeye kayıtsız kalamadı ve yayımladığı haberde, KHK ile TÜBA'nın özerkliğinin kaldırıldığını, iktidara TÜBA üyelerini belirleme yetkisinin tanındığını, radikal değişikliklerin bilim çevrelerinde şok etkisi yarattığını vurguladı.

Buna karşılık, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün, düzenlemelerin TÜBA'yı daha da özgürleştireceğini, bilim adamlarını daha bağımsız hale getirici olduğunu savunuyor. Ergün, özerkliklerin, özgürlüğün en büyük kısıtlayıcısı olabildiğini de söylüyor.

Ancak söz konusu bilimsel özgürlük olduğunda, bilim adamlarının, hangi ortamda daha rahat çalışabileceklerine yönelik sözlerine kulak vermek gerekiyor. Hükümet, böylece, dünyaca tanınmış, saygın bir bilim adamının, rahmetli İnönü'nün tarihsel öneme sahip uyarılarını da dikkate almış olacak. ♦